

Nr 108.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 6 maj 1911.

— — — — Andra kammaren den 6 maj 1911.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner, afseende utredning rörande åtgärder för undanröjande af en på äktenskapsfrekvensen menligt inverkan oegentlighet i skattelagstiftningen.

(Bevillningsutskottets betänkande nr 22.)

Till Konungen.

Af enskilda motionärer vid innevarande Riksdag har påpekats en i gällande skattelagstiftning förefintlig oegentlighet, som vore ägnad att menligt inverka på äktenskapsfrekvensen inom vårt land. Det har näm-

Bihang till Riksd. prot. 1911. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 30 Häft. (Nr 108.)

ligen framhållits, att en man och en kvinna, hvilka hvar för sig äga inkomst, kunna genom att ingå äktenskap med hvarandra försättas uti en med afseende å inkomstskatt och bevillning ofördelaktigare ställning än före äktenskapets ingående, i det att sedermera deras inkomster beskattas till sitt sammanlagda belopp och icke, såsom före äktenskapet, fördelade på de bägge inkomsttagarna. Följden häraf blir, att de ofta nog gå miste om den förmån af hel eller partiell skattefrihet, som de förut åtnjutit.

Det har vid behandlingen inom Riksdagen af motionärerna synts angeläget att inhämta, i hvad mån inom utländsk skattelagstiftning hänsyn tagits till ifrågavarande spörsmål, och hafva genom utrikesdepartementet uppgifter erhållits från ett flertal europeiska stater nämligen Norge, Danmark, Preussen, Österrike, Ungern, England, Frankrike, Belgien, Holland och Italien. En sammanställning af de inkomna uppgifterna har gifvit vid handen följande af intresse för föreliggande fråga.

Genomgående äfven i utlandet synes vara den grundsatsen, att, där äkta makar hvar för sig hafva inkomst, till grund för skattens beräkning lägges den sammanlagda inkomsten, som därefter beskattas hos mannen.

Vissa afvikelser från denna regel synas dock förekomma inom några länder.

Sålunda skall i *Norge* gift kvinna, som är i besittning af »lovlig stiftet Særeie» betraktas såsom ur skattesympunkt själfständig person och för inkomst af sådan egendom taxeras för sig enligt allmänna regler.

I *Danmark* gäller, att hustru, som under äktenskapet för beständigt lefver skild från mannen, är att i beskattningshänseende anse såsom själfständig person i fråga om inkomst, som ej består af bidrag från mannen.

Motsvarande undantagsbestämmelse återfinnes äfven i den *österrikiska* inkomstskattelagstiftningen.

I *Ungern* betalar hustru inkomstskatt för sig, om sammanlefnaden varaktigt upphört, och mannen ej äfven i sådant fall behållit förvaltningen af hustruns egendom. Därjämte gäller, att hvad hustru genom eget arbete i form af dag- eller veckolön förvärfvar till belopp af högst 500 kronor ungerskt mynt ej lägges till mannens inkomst, då denna ej öfverstiger 1,000 kronor.

I öfrigt synes i fråga om äkta makars beskattning den utländska skattelagstiftningen stå på ungefär samma ståndpunkt som den svenska.

Däremot har man genom att i större omfattning medgifva gift familjeförsörjare skattefria afdrag eller för honom fastställa relativt högre

existensminimum på annan väg kommit att i viss mån befordra samma syfte, som det af motionärerna afsedda.

I *Norge* gäller i fråga om inkomstskatt till staten, att skatteplikt inträder först med 1,000 kronors inkomst, samt att vid taxering de skattepliktiga indelas i fyra klasser, allt efter som de hafva att utom sig och hustru, respektive man försörja ingen, 1—3, 4—6 och 7 eller flera därtill berättigade personer, barn och anförvanter, därvid afdraget stiger med hvarje senare grupp. Den beskattningsbara delen af inkomsten bestämmes därefter i enlighet med en tabell, uppställd efter principen, att inom hvarje klass afdraget proportionsvis minskas i mån af större inkomst. Absolut maximum för afdrag är i de fyra klasserna respektive 600, 1,000, 1,400 och 1,800 kronor.

Jämväl i fråga om kommunalskatten gäller, att af hvarje inkomst ett visst belopp skall vara skattefritt, och är beloppets storlek beroende af, huru stor familj den skattskyldige har att utom sig och hustru, respektive man försörja, i hvilket afseende vederbörande indelas i åtta klasser, af hvilka den första omfattar dem som ej hafva några att försörja, andra t. o. m. sjunde klasserna dem som hafva respektive 1, 2, 3, 4, 5, 6 personer samt åttonde klassen dem som hafva 7 eller flera personer att försörja. Inom hvarje klass finnes ett visst minimi- och maximumbelopp för det skattefria afdraget, och följes i öfrigt vid uträkning af den skattefria delen af inkomsten en fastställd tabell med proportionsvis fallande skala, allt efter som inkomsten stiger. I hufvudsak gälla enahanda bestämmelser för stad och land, dock att i städerna afdragen i allmänhet äro något större, hvarjämte vid beräkning af dessa, efter vederbörande kommunala myndigheters bestämmande, hustru kan komma att medräknas bland de försörjningsberättigade. Den kommunala bestämmanderätten på förevarande område är ganska omfattande, något som man i ett för närvarande under behandling liggande förslag till ny kommunalskattelagstiftning sökt inskränka i syfte att vinna likformighet de olika kommunerna emellan.

I *Danmark* åtnjuter enligt regeln inkomsttagare beträffande skatt till staten skattefritt afdrag till belopp af i Köpenhamn och en af dess förorter 800 kronor, i öfriga städer och två andra kommuner 700 kronor samt å landet 600 kronor. Därjämte medgifves för hvarje barn under 15 år ett ytterligare afdrag af respektive 100, 85 och 70 kronor.

Beträffande kommunalskatten är i Köpenhamn existensminimum satt till 800 kronor. I öfrigt åtnjutes afdrag för hvarje barn under 15 år med 100 kronor, dock att genom sådant afdrag ingen skattepliktig inkomst får nedbringas under 400 kronor.

I öfriga kommuner beräknas kommunalskatten efter vissa regler å den till grund för skatt till staten lagda inkomsten, dock att för hvarje särskild skattskyldig grundbeloppet kan komma att ytterligare nedsättas med hänsyn till bland annat antalet barn.

Den *preussiska* inkomstskattelagen har en progressiv skatteskala med en minsta beskattningsbar inkomst af 900 M. och i lägsta graden upptagande inkomst från 900—1,050 M. till 6 M. skatt. Skattskyldig med högst 6,500 M. inkomst erhåller, i mån af laglig försörjningsplikt, nedsättning med en grad i skalan för två barn eller andra understödsberättigade under 14 år och utan egna inkomster, med två grader för 3 eller 4, med tre grader för 5 eller 6, och för hvarje vidare ökning af 2 personer med ytterligare en grad. Öfverstiger inkomsten 6,500 M. men ej 9,500 M., minskas skattebeloppet, om vederbörande har tre personer att underhålla, med en grad, om han har 4 eller 5 med två grader samt för hvar ytterligare ökning af de försörjningsberättigades antal med 2 personer med ytterligare en grad.

Dessutom kan i särskilda fall, där inkomsten ej öfverstiger 12,500 M., nedsättning med högst tre grader beviljas på grund af vissa skatteförmågan minskande förhållanden, bland hvilka upptagas särskildt betungande omkostnader för underhåll och uppfostran af barn samt annan laga försörjningsplikt.

Äfven beträffande den i Preussen utgående s. k. *Ergänzungssteuer* åtnjutas skattefria afdrag.

Bestämmelserna i inkomstskattelagen om skatteafdrag för familjeförsörjare få ökad betydelse därigenom, att inkomstskatten lägges till grund för de direkta kommunalskatterna.

Äfven i *Österrike* utgår inkomstskatten efter en progressiv skala med lägsta graden upptagande inkomst af 600—625 floriner till skatt af 3,60 fl. Familjeförsörjare med inkomst ej öfverstigande 2,000 fl. och som, äkta make oberäknad, har att försörja mera än två familjemedlemmar utan egen inkomst, åtnjuter ett afdrag af $\frac{1}{20}$ af inkomsten för hvarje understödsberättigad därutöfver, dock att i hvarje fall inkomstbeloppet sänkes minst en grad i skalan. Är i inkomsten inberäknadt förvärf af familjemedlem, hustru eller annan, åtnjutes ett afdrag för hvarje sådan af 250 fl. eller det mindre belopp, hvartill inkomsten uppgått.

Vidare kan oberoende af familjens storlek skattemyndigheten med hänsyn till vissa på skatteförmågan inverkan omständigheter, såsom ovanligt betungande utgifter för uppfostran af barn eller annan försörjningsskyldighet, medgifva skattelindring intill tre grader för inkomst af högst 5,000 fl.

I *Ungern* börjar den skala, efter hvilken inkomstskatten progressivt utgår, med en lägsta grad af 800—900 Kronen och 5 K. skatt. Skattskyldig, hvars inkomst ej öfverstiger 8,000 K. och som underhåller minderåriga (under 14 år) barn eller andra anhöriga, på grund af laglig förpliktelse, beviljas nedsättning i skatteskalen med en grad, om 2 eller 3, och två grader, om 4 eller flera personer underhållas.

I *England* utgår inkomstskatt endast, om inkomsten uppgår till 160 pund, hvilket belopp bestämts såsom existensminimum. I öfrigt äger hvarje skattskyldig med inkomst af 160—500 pund rätt till visst afdrag från inkomstskattebeloppet för hvarje barn under 16 år med belopp motsvarande inkomstskatt å 10 pund.

Gällande skattelagar i *Frankrike* och *Belgien*, där skatterna i det hela utgå efter andra grunder än en direkt uppskattning af inkomsten, hafva icke upptagit några skattelindringar för familjeförsörjare i form af afdrag o. d., såvida därtill ej bör räknas privilegiet i Frankrike för fader eller moder till 7 lefvande minderåriga äkta barn att befrias från den s. k. »Contribution personnelle-mobilière», om denna skatt ej öfverstiger 10 fr.

I *Holland* är lagstiftningen beträffande skatt till staten visserligen byggd på liknande principer som i sistnämnda båda länder, men har likväl inrymt vissa afsevärda lättnader i skattehänseende för familjeförsörjare. Skatten till staten utgår efter sju titlar, bland andra bostadens hyresvärde, antalet eldstäder i densamma, värdet af möbler m. m. och antalet tjänare. För beräkning af de tre förstnämnda äro kommunerna delade i nio klasser med växlande minimum, som berättigar till befrielse från skatt enligt ifrågavarande titel. Beträffande hyresvärdet ligger detta minimum mellan 125 Fl. för första klassen och 25 Fl. för den nionde. I fråga om samma tre titlar åtnjutes, då hyresvärdet ej uppgår till sju gånger minimum, afdrag med vissa procent för hvarje hemmavarande eller endast tidtals för studier bortavarande barn, styfbarn, barnbarn eller fosterbarn, som är ogift och under 20 år. Afdraget utgår för hvarje barn med högst tolf och lägst två procent och minskas efter vissa grunder, i den mån inom hvarje klass hyresvärdet stiger.

Jämväl beträffande skattetiteln tjänare åtnjutes befrielse, nämligen för en kvinnlig sådan af den, som icke har annan tjänare och har hos sig boende minst tre barn, styfbarn, barnbarn eller fosterbarn, som äro ogifta och ej fyllt 20 år.

I fråga om den i Holland förekommande kommunala inkomstskatten utgöres den beskattningsbara inkomsten af det uppskattade eller eljest antagna inkomstbeloppet, minskadt med det för nödtorftigt lifsupphålle nödiga belopp, hvilket skall vara lika för alla eller med hänsyn till familjernas sammansättning beräknas efter lika grunder för alla.

I den *italienska* skattelagstiftningen har principen om skatteafdrag för familjeförsörjare ännu ej gjort sig gällande, beroende, enligt lämnad upplysning, på att förhållandena, åtminstone hvad äktenskapsfrekvensen angår, icke påkallat dylika åtgärder.

Den jämförande befolkningsstatistiken utvisar för Sveriges del i fråga om de ingångna äktenskapens antal, antalet lefvande födda barn äfvensom de utom äktenskapet föddas antal afvikelser från medelsiffrorna, tydligt pekande på tillvaron af missförhållanden, som påkalla den allvarligaste uppmärksamhet. Likasom orsakerna till dessa missförhållanden äro många och vidt skilda, har man helt visst också att på mera än en väg söka motarbeta desamma.

Då nu motionärerna i fråga om ett visst område, nämligen skattelagstiftningens, framhållit, att vissa där gällande bestämmelser kunna vara ägnade att i sin mån menligt inverka på äktenskapsfrekvensen, och framställt förslag i afsikt att vinna rättelse härutinnan, har Riksdagen funnit syftet med deras framställning vara synnerligen beaktansvärdt. Det torde också vara obestridligt, att vid tillämpningen af våra gällande bestämmelser om skattefria afdrag, vissa oegentligheter kunna uppstå. Att genom ändrade föreskrifter söka förekomma dylika, likasom att öfverhufvud taget på skattelagstiftningens väg befordra det förevarande syftet möter emellertid enligt sakens natur stora svårigheter. En radikal utväg vore gifvetvis att som regel göra äkta makar till själfständiga skatteobjekt. Därigenom skulle undanröjas åtminstone den i motionerna särskildt betonade oegentligheten beträffande afdragen. En sådan åtgärd skulle emellertid innebära ett brytande med en af grundprinciperna i vårt skattesystem, äkta makars samfällda beskattning, en princip, som är allmänt erkänd äfven i utlandet. Riksdagen har fördenskull tagit i öfvervägande, huruvida icke på annat sätt åtgärder kunde vidtagas för erhållande af en för ifrågavarande ändamål gynnsammare skattelagstiftning. Såsom möjliga utvägar hafva därvid framställt sig de i motionerna antydda, nämligen dels att sänka existensminimum för ogift person och höja detsamma för samlevande äkta makar, dels ock att på lägre inkomststadium vid bedömande af äkta makars skatteförmåga måhända större hänsyn än i gällande skattelagstiftning kunde tagas till det antal barn, de hafva att försörja.

Det har själfallet ej varit Riksdagen möjligt att i frågans förevarande outhärdliga skick lämna närmare anvisningar, men har Riksdagen, utan att öfverskatta betydelsen af det ifrågasatta åtgärderna, ansett dem likväl

såsom lämpliga utgångspunkter för en blifvande utredning kunna läggas till grund för en framställning i saken. Ett effektivt tillgodoseende af motionärernas önskemål förutsätter emellertid, att bestämmelserna om existensminimum och skattefria afdrag komma att afse äfven kommunal-skatten, men härvidlag lära beträffande åtskilliga kommuner vissa svårigheter möta i fråga om särskildt de skattefria afdragen.

Frågan om ändrade grunder för den kommunala beskattningen är emellertid redan föremål för utredning, och synes det Riksdagen, att en undersökning af förevarande mera speciella fråga lämpligen bör kunna äga rum i samband med samma utredning.

Riksdagen får alltså anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående de åtgärder, hvilka i beskattningshänseende må kunna vidtagas för främjande af ofvan angifna syfte, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, som af utredningen kan föranledas.

Stockholm den 6 maj 1911.

Med undersåtlig vördnad.
